

PETEK, 8. 5. 2020

DOD. P.	Natečaj Pavčkove vitice
ND	Predjamski grad, Postojnska jama
OBVESTILA, DOMAČE BRANJE	Oddaja nalog, Škratovo mesto

DODATNI POUK: Natečaj Pavčkove vitice

Osnovna šola Toneta Pavčka v šolskem letu 2019/2020 sedmič razpisuje natečaj, namenjen mladim osnovnošolskim pesnicam in pesnikom. Natečaj z naslovom Pavčkove vitice je posvečen pesniku Tonetu Pavčku, Mirnopečanu, po katerem šola nosi ime. Namen natečaja je spodbujanje ustvarjalnosti in kreativnosti učencev osnovnih šol jugovzhodne Slovenije ter ohranjanje spomina na pesnika.

- Vsak avtor lahko sodeluje z največ tremi pesmimi, ki še niso bile nikjer objavljene. Oblika pesniških del ni predpisana. Pesem naj šteje najmanj osem (8) verzov.
- Tema pesniškega ustvarjanja se navezuje na Pavčkovo pesem z naslovom **Preproste besede**:

Treba je mnogo preprostih besed
kakor: kruh,
ljubezen,
dobrota,
da ne bi slepi v temi
na križpotjih zašli
s pravega pota.

Treba je mnogo tišine,
zunaj in znotraj nas,
da bi slišali glas,
tihi, plahi, pojemajoči glas
golobov,
mravelj,
ljudi,
src in njih bolečine
sredi krivic in vojská,
sredi vsega tegá,
kar ni kruh,
ljubezen in ne
dobrota.

Tišine. Tišine. Srca samo
naj merijo čas,
kažejo pota.

V natečaju lahko sodelujete vsi učenci oddelka, pesmi pošljite na moj mail **do 15. junija**.

VIRTUALNA EKSKURZIJA

PREDJAMSKI GRAD, POSTOJNSKA JAMA

Ime in priimek udeleženca: _____

Datum ekskurzije: **8. 5. 2020**

Navodilo:

Tega gradiva vam ni potrebno tiskati v celoti. Natisnite (fotografirate) samo zadnje tri strani - ODGOVORI NALOG VIRTUALNE EKSKURZIJE. Ostale odgovore zapisujte v ta obrazec. Tisti, ki nimate tiskalnika odgovore prepišite na list papirja.

Naloge **rešujte z vso resnostjo**, ker bo **LAHKO** to tudi del vaše ocene pri družbi, če bo to potrebno.

Vaše rešene naloge (zadnje tri strani) in svoje vtise mi boste posredovali do srede, 13. 5. 2020.

Želim vam prijetno raziskovanje in spoznavanje čudovite Slovenije.

A) PREDJAMSKI GRAD

Odpri povezavo ter pozorno preberi.

→ <https://www.rtvsllo.si/tureavanture/podobe-slovenije/predjama-v-skalo-vtkana-legenda/201271>

Izpolni.

*Katerega leta je bil zgrajen grad ? _____ .

*Kaj je posebnost izgradnje gradu? _____

_____ .

*Kdo je bil Erazem Predjamski?

*Kje je pokopan Erazem? _____ .

*Pri ogledu fotografij iz Predjamskega gradu si videl/a kamniti grb. Kaj je vklesano v grbu?

_____ .

B. POSTOJNSKA JAMA

Postojnska jama je dobila ime po mestu Postojna. Postojnska jama je največji kraški jamski sistem v Sloveniji. Podzemni tok reke Pivke je v dveh milijonih letih postopoma zniževal svojo strugo in tako ustvarjal različna nadstropja jame. Stalna temperatura v notranjosti jame je bila še pred nekaj leti približno 8 °C, danes pa se giblje med 8 in 10 °C. Višje temperature že omogočajo rast lišajev na kapnikih, kar preprečuje nadaljnjo odlaganje apnenca in rast kapnikov. Največja globina jame je 115 m (Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Postojnska_jama, 22. 3. 2013).

V Postojnsko jamo vozi vlakec, danes se v njo popelješ virtualno:

→ <https://www.burger.si/Jame/PostojnskaJama/2012/index.html#node37>

Izpolni:

*Postojnsko jamo je oblikovala reka_____. Jama je bila odkrita leta_____ . Odkril jo je _____ .

*Za obiskovalce je na ogled več dvoran. Poimenuj jih. _____ .

*Opiši, kako nastajajo kapniki.

_____ .

*Koliko zrastejo kapniki v 10 letih? _____ . Stalaktiti so kapniki, ki rastejo _____ , stalagmiti _____ .

*Kakšne kapniške oblike še poznamo? _____ .

*V jami je stalna letna temperatura _____ °C. Koliko obiskovalcev je leta 2017 obiskalo Postojnsko jamo? _____ .

* Iz katerih držav prihajajo turisti? _____

<https://www.postojnska-jama.eu/sl/medijsko-sredisce/novice/rekordno-letno-v-postojnski-jami/>

ZANIMIVOST:

V Postojnski jami je vivarij, ki je v *Rovu novih podpisov*, 50 metrov od glavnega vhoda v Postojnsko jamo. To je obnovljena sodobna, obiskovalcem zanimiva speleobiološka postaja, kjer se lahko ogledamo človeško ribico, drobnovratnika (jamski hrošč) in druge. V biološkem slovstvu je navedenih prek 130 vrst živali, ki živijo v postojnsko-planinskem jamskem sistemu; od teh je 84 pravih jamskih vrst, kar je svetovni rekord. Številni predstavniki več skupin jamskih živali so bili prvič opisani prav po primerkih iz te jame.

V postojnski jami turisti opazujejo kapniške oblike, se pa ne zavedajo, da so okoli njih tudi živali.

ČLOVEŠKA RIBICA ALI MOČERIL "PROTEUS ANGUINUS"

Odkritje človeške ribice oz. močerila sega v začetke raziskovanja podzemlja. Ko je Janez Vajkard Valvasor 1689 v Slavi vojvodine Kranjske opisoval vrhniške »zmajeve mladiče« seveda ni niti slutil, da gre za novo vrsto, ki jo je šele pozneje, leta 1768, znanstveno opisal J.N. Laurenti in jo poimenoval *Proteus anguinus*.

Človeška ribica je s 25 do 30 cm največja jamska žival na svetu ter edini jamski vretenčar v Evropi. Je tipična jamska žival brez temnega kožnega barvila in brez oči. Pri ličinkah so oči še dobro vidne, pozneje pa poknijo in jih preraste koža. Na svetlobo ima občutljivo vse telo (dermatoptični čut), dobro sta razvita voh in okus, specifično je razvito notranje uho, posebnost so čutila za električno polje. Vloga dveh parov šibkih nog, daleč narazen, s po tremi prstki na sprednjem in po dvema prstkoma na zadnjem paru, je pri gibanju le pomožna. Diha z zunanjimi škrgami, ki so zaradi krvi, ki proseva skozi steno, živo rdeče barve. Ima tudi preprosta pljuča. Spola se po zunanosti le malo razlikujeta.

V Sloveniji živita dve podvrsti: beli močeril ("*Proteus anguinus*" Laurenti 1768) in črni močeril ("*Proteus anguinus parkelj*" Sket & Arnzten 1994), ki je poznan samo z Belokrajnskega krasa. Od belega se črni močeril loči po več znakih. Ima pigmentirano kožo in dobro razvite oči, glava ima izbočeni stranici, gobec je krajši, prav tako noge in rep, trup pa je daljši kot pri belem.

Oglej si → <https://www.youtube.com/watch?v=0KX0a62RLew>

*Zakaj je človeška ribica dobila takšno ime?

*Odkritje mladih močerilov v Postojnski jami so spremljali širom sveta. Na katero gospodarsko dejavnost je imelo to velik vpliv? _____

Vir: <https://www.delo.si/novice/slovenija/genom-cloveske-ribice-daljsi-kot-vojna-in-mir-z-vec-refreni-kot-skladbe-beatlov-253423.html>

C. ZAKLJUČEK

Naša virtualna ekskurzija se je zaključila. Od tod nas vodi pot v Novo mesto. Odpri povezavo in ugotovi, koliko km je od Postojnske jame do Oš Šmihel (_____ km). Koliko časa bi potreboval/a z avtom?

_____ .
Povezava:

<https://www.google.com/maps/dir/Osnovna+%C5%A1ola+%C5%A0mihel,+%C5%A0mihel,+Novo+mesto/Postojna+Cave,+Jamska+cesta,+Postojna/@45.9089452,14.3970474,10z/data=!3m1!4b1!4m13!4m12!1m5!1m1!1s0x4764fed876d421b:0x523e18232575b514!2m2!1d15.1636483!2d45.7947178!1m5!1m1!1s0x477b31e1cd708b2b:0x8d4720ffb2d02be!2m2!1d14.2038417!2d45.7830298>

Na zemljevidu Slovenije **poišči pot** in vse **kraje**, ki si jih danes spoznal/a.

Vožnja domov naj mine v prijetnem vzdušju:

Pesem 1: <https://www.youtube.com/watch?v=tyEOOXzF5ME&list=PLWmkikOZCtkzCe0EzBXIm4FBcY-HcPKpp&index=3&t=0s>

Seveda brez te pesmi ne gre:

Pesem 2: <https://www.youtube.com/watch?v=0XViah7DJrM>

Do naslednje ekskurzije se nauči:

Pesem 3: https://www.youtube.com/watch?v=cGkEly_gKi4

NALOGE VIRTUALNE EKSKURZIJE PREDJAMSKI GRAD IN POSTOJNSKA JAMA

IME, PRIIMEK: _____, razred: _____

Datum: _____

A. PREDJAMSKI GRAD

1. Grad je bil zgrajen leta _____. Posebnost izgradnje gradu je _____

_____.

2. Erazem Predjamski je bil _____

_____.

Pokopan je _____.

V grbu je vklesano _____.

B. POSTOJNSKA JAMA

1. Oblikovala jo je reka _____. Odkrita je bila leta _____. Odkril jo je _____.
2. Dvorane za obiskovalce se imenujejo: _____.
3. Kapniki nastanejo: _____

4. V 10 letih kapnik zraste _____. Stalaktiti so kapniki, ki rastejo _____, stalagmiti pa _____.
5. V jami je stalna temperatura _____. Leta 2017 je jamo obiskalo _____ turistov, ki prihajajo iz (naštej države) _____
6. Zakaj ima človeška ribica takšno ime?

7. Gospodarska dejavnost je _____.

Zapiši še svoje vtise o današnji virtualni ekskurziji.

Oddaja nalog

24. 4. 2020 ste izvedli športni dan. Izpolnjene športne kartone ste morali poslati učitelju Gorazdu Caniču. To je storilo le nekaj učencev. Vsi, ki kartonov še niste poslali, mu le-te pošljite **v ponedeljek, od 8. do 13. ure.**

Obenem naj poudarim, da je opravljanje danih nalog in njihovo pravočasno oddajanje pri vseh predmetih **vaša dolžnost**, tako kot je v času pouka v šolah, vaša dolžnost, da pouk redno obiskujete.

Moram pohvaliti večino učencev, ki svojo dolžnost redno opravljate, pošiljate naloge, komentarje, pozdrave. So pa med vami tudi taki, ki redno zamujate z nalogami ali pa jih sploh ne pošiljate, se jim na različne načine izmikate ali jih naredite zelo površno, samo zato, da so narejene. Rednost dela in kvaliteta opravljenega dela se bosta tudi letos (tako kot vsako leto) upoštevala pri zaključevanju ocen pri vseh predmetih.

Če imate pri usvajanju znanj ali opravljanju nalog težave oz. vprašanja, jih lahko vedno posredujete **vsakemu od učečih učiteljev** in z veseljem vam bomo pomagali.

Škratovo mesto

Pristanek v starem mestu

Drug za drugim sta hitela in po ozki in strmi poti brez besed prišla na Kapiteljski hrib, kjer je stala mogočna Kapiteljska cerkev.

Pri vodnjaku ob kapiteljski kašči se je Rudi nenadoma ustavil in skočil na rob vodnjaka. Po notranjem robu odprtine je nekajkrat podrgnil, nato pogledal Gašperja in se nagajivo nasmehnil, kakor se znajo samo škratje.

Izpod suknjiča je potegnil iz vrvi narejeno lestev, jo zataknil za kovinski čep na robu vodnjaka in se po njej začel spuščati v globino.

Gašper ga je ves čas tiho in s široko odprtimi očmi opazoval in v sebi čutil veliko vznemirjenje. Rudi je to opazil, zato mu je odločno zaklical: "Pridi! Nič se ne boj! Po lestvi se bova spustila v globino vodnjaka in prispela v staro mesto. Saj si to želiš, a ne?" ga je vzpodbujal. "V mestu te bom seznanil z najbolj zanimivim meščanom, ki ti bo odgovoril na vsa tvoja vprašanja o preteklosti mesta," se je veselo zahihital Rudi in pomignil Gašperju, naj mu sledi po lestvi.

Kljub temu da si je še pred nekaj trenutki strašno želel izvedeti za skrivni vhod v preteklost, ga je sedaj, ko je bil tik pred tem, da vstopi skozenj, stisnilo pri srcu. "Grem!" si je odločno dejal, premagal negotovost in se zavihtel na rob vodnjaka ter se počasi začel spuščati za Rudijem v globino.

Kmalu je postalo zelo temno in Gašperja je ponovno prevzel občutek tesnobe. Na srečo je daleč pod svojimi nogami zagledal drobno svetlo piko, ki je obljubljala dnevno svetlobo. Svetla pika se je vse bolj in bolj večala in: "Vaaauuuuu!" sta vzkliknila oba v en glas. Njuna pot se je končala ob kamnitem zidu, prepredenim

z bršljanom. Gašper se je zakotalil pod bližnji grm, Rudi pa je spretno pristal na nogah.

Skupaj sta se prerinila skozi gosto grmičevje in prišla do visokega kamnitega stolpa. Gašper se je radovedno oziral naokrog. Skušal je prepoznati svoje mesto, ki se mu je tokrat kazalo v povsem novi podobi.

“Me je škrat res pripeljal v mesto izpred nekaj sto let?” je ves vznemirjen pomislil in vprašal: “V katero stoletje sva prispela?”

“V osemnajsto!” je hitro dejal Rudi in z roko namignil, naj mu sledi.

Napotila sta se naprej. Ob mogočnih vratih, ki so med seboj povezovala dva kamnita stolpa, sta na klopi zagledala zamišljenega moža, ki se je predajal toplim sončnim žarkom.

“To je Francelj, mestni vratar. Zgoraj nad vrati ima svojo sobico, iz katere nadzoruje vse ljudi, ki prihajajo v mesto ali odhajajo iz njega,” je šepetaje dejal Rudi in se že napotil k Francelju. Gašperja je spoznanje, da je prišel v drug čas, povsem prevzelo in s široko odprtimi očmi je gledal okrog sebe. Ta svet je bil zanj povsem nov in ponovno se je rahlo uščipnil v nogo, da bi ugotovil, če se to res dogaja njemu.

Tedaj pa se je Francelj nenadoma obrnil, saj je zaslišal stopinje za seboj in veselo vzkliknil: “Pozdravljen, Rudi! Dolgo te že nisem videl! Ho, ho! Koga imaš pa danes s seboj?”

“Pozdravljen! Pripeljal sem ti Gašperja, da mu poveš kaj zanimivega o mestu. Srečal sem ga na svojem potepu in zasul me je z vprašanji, na katera boš ti vedel najbolje odgovoriti, saj ti tu pri Ljubljanskih vratih nič ne uide,” je smeje se dejal Rudi in pomignil Gašperju, naj pride bliže, da se s Franceljnom spoznata.

Francelj si je ob Rudijevih besedah podrgnil nekaj dni staro brado, z roko udaril po klopi, se gromko zasmel in ju povabil, naj prisedeta. Nič ni spraševal, odkod sta prišla - kot da bi bil že navajen Rudijevih nenavadnih prijateljev. Gašper se je z razbijajočim srcem usedel zraven njega na klop. Rudi pa je raje splezal na bližnje drevo, od koder je imel pregled nad dogajanjem in kjer se je lahko vrtel ali pa plezal z veje na vejo.

Za mestnim obzidjem je varneje

Komaj so se udobno namestili, je po prašni cesti skozi široko odprta mestna vrata pripeljal voz, naložen z lesenimi sodi. Voznik je veselo pomahal Franceljnu in odpeljal v notranjost mesta. "Župan pelje sode, polne vina, iz svojih goric na Trški gori," je dejal Francelj in pogledal za ropotajočim vozom, ki je hitro izginil za ovinkom. "Spodaj ob obzidju pri Krki ima prav mogočno hišo. Pred kratkim pa si je še naročil mojstra iz Italije, da mu jo bo tudi zunaj okrasil z raznimi dodatki." Gašperju so se po glavi podila številna vprašanja. Sedaj je imel priložnost, da izve vse o preteklosti mesta, ki ga je imel zelo rad. "Ali je celo mesto obdano z obzidjem?" je končno le spravil iz sebe. Francelj ga je začuden pogledal in dejal: "Seveda, saj mesto mora biti obdano z obzidjem. In obzidje našega mesta je trdno. Še vsak sovražnik, ki se je skušal z njim, je bil poražen," je ponosno pribil.

"Kaj pa, če bi sovražnik preplezal obzidje?" je ugibal Gašper.

Francelj ga je začudeno pogledal in nadaljeval: "Okoli obzidja pelje ozka ulica, tako da lahko meščani ob nevarnosti takoj zasedejo svoje položaje in preženejo nepridiprave. Kako pa misliš, da bi se varovali pred neljubimi prišleki. V mestu je veliko dragocenega blaga, ki mora biti zavarovano."

"Pa saj lahko nepridipravi pridejo tudi skozi mestna vrata," je pametoval Gašper. "Lahko bi prišli, če ne bi bilo mene!" je dejal Francelj in se veselo zasmel. Prav očitno se je zabaval ob Gašperjevih vprašanjih. "Jaz poznam vsakega meščana in tudi prebivalce širše okolice mesta."

“Ha, ha, ha! Le meni uspe na skrivaj priti v mesto,” se je z veje navihano oglasil Rudi.

“Koliko vrat pa vodi skozi obzidje?” je Gašper še naprej zavzeto spraševal.

“Naše mesto ima samo dvoje glavnih vrat. Tale tu so Ljubljanska ali Gorenja in so najbolj utrjena, saj ta prostor ni zavarovan s Krko. Od tu se obzidje vzpne na Kapiteljski hrib in gre ob strmem Bregu do mostu, kjer so druga mestna vrata. Tista se imenujejo Vodna ali Dolenja vrata in so zavarovana kar z dvojnimi železnimi vrati. Ena se odpirajo v mesto, druga pa na most, ki vodi čez reko Krko. Tudi tista vrata so močno utrjena z dvema stolpoma in tudi tam ne more v mesto nihče neopaženo,” je razlagal Francelj.

“In kdo skrbi za mestno obzidje?” je Gašper spraševal še naprej.

“Za njegovo izgradnjo in občasno popraviljanje so dali deželni knezi iz svoje blagajne primerno vsoto denarja. Drugače pa so za njegovo redno vzdrževanje zadolženi vsi meščani.”

“In tudi jaz sem nekoč pomagal pri popravilu južnega zidu!” je Francelju v besedo skočil Rudi in ponosen nase skočil z veje. Ob tem sta se Gašper in Francelj veselo zasmejala, saj jima je bilo jasno, da se Rudi rad dela pomembnega.

Lep vikend vam želim!